

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه حضرت نرجس (سلام الله علیها) شهرستان ساری

عنوان

راهکارهای ارتقاء فرهنگ حیا و عفاف در دانشگاه های شهر ساری

استاد راهنما

معصومه ذاکر حمیدی

پژوهشگران

سیده راضیه نبوی

زینب نقوی

فاطمه ظاهری

مهر آسا مرادی نژاد

فاطمه افصحی

۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

دانشگاه ها یکی از مهمترین مراکز تربیت نیروی انسانی جوامع هستند و نگرش و دیدگاه دانشجویان آن اگر به درستی هدایت شود، می تواند آثار مطلوبی بر دستیابی آن جوامع به اهداف خود داشته باشد. نقش دانشگاه ها در فرهنگ سازی جامعه اهمیت خاصی دارد. هم اکنون در کشور مشاهده می شود که فرهنگ حیا و عفاف تحت تاثیر عوامل مختلفی به خوبی رعایت نمی شود و از ارزشها و هنجارهای اسلامی به شدت فاصله گرفته است و این امر می تواند دارای پیامدهای نامطلوبی برای کشور داشته باشد که باید برای آن راهکارهایی اندیشیده شود. به همین سبب این تحقیق به بررسی راهکارهای ارتقای فرهنگ حیا و عفاف در دانشگاه های شهر ساری داخه است. تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان شهر ساری هستند و برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده است. پس از جمع آوری اطلاعات با کمک پرسشنامه محقق ساخت و با استفاده از نرم افزار **spss** برای تحلیل داده ها ، یافته های زیر بدست آمد: بر اساس یافته های تحقیق فرضیه های ۱، ۱۰، ۶، ۵، ۳ و ۱۱ تایید و سایر فرضیات رد شدند یعنی در ارتقای فرهنگ حیا و عفاف در میان دانشجویات شهر ساری عوامل: جنسیت، مقطع تحصیلی، نوع دانشگاه محل تحصیل، رسانه ها و بویژه تلویزیون و برنامه های آن، ارائه و شناساندن الگوهای مناسب و انجام امر به معروف و نهی از منکر نقش موثری دارند اما عوامل: سن دانشجو ، نوع رشته تحصیلی دانشجو، عملکرد نهادهای فرهنگی ، وضع قوانین شفاف ، برخورد فیزیکی و گسترش ازدواجهای دانشجویی نقشی موثر ندارند.

کلید واژه ها: دانشگاه، حیا، عفاف، فرهنگ، فرهنگ حیا و عفاف، حجاب و ساری

دانشگاه ها یکی از مهمترین مراکز علمی و تربیتی نسل جوان هر جامعه ایی است و ابعاد مختلف آن تاثیر گذار است. در زمینه ارتقای فرهنگ حیا و عفاف در شهر ساری ، آشنایی با نگرش دانشجویان آن می تواند سبب دستیابی به وضعیت بهتری در این حوزه و ارائه راهکارهای مناسب گردد.

در بخش اول این تحقیق که در واقع شامل طرح تفصیلی پژوه است پس از بیان مساله،اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق،سوالات،اهداف،فرضیات،ساختار تحقیق ،روش تحقیق و.... بیان گردید. در بخش دوم ضمن تعریف نظری واژگان کلیدی تحقیق، دیدگاههای قرآن کریم و روایات ائمه هدی علیهم السلام درباره اهمیت حیا،عفاف و حجاب و رعایت آنها در حفظ سلامت فردی،خانوادگی و اجتماعی مطرح شد. سپس نظریات و دیدگاه های برخی از اندیشمندان برجسته اسلامی و غربی در زمینه تحقیق بیان گردید. در پایان این بخش، پیشینه تحقیقات و کارهای صورت گرفته توسط سایر اندیشمندان در پیرامون موضوع تحقیق ذکر شد.

در بخش سوم ضمن معرفی روش شناسی تحقیق و جامعه آماری و روش تجزیه و تحلیل آن،ساختن ابزار گردآوری اطلاعات یعنی پرسشنامه و سنجش اعتبار و پایایی آن و.... بیان شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات مذکور از نرم افزار SPSS استفاده شد تا یافته ها در قالب آمار توصیفی-یعنی ارائه و توصیف جمعیت آماری تحقیق به کمک جداول و نمودارهای آماری-و آمار استنباطی-یعنی بررسی ارتباط میان متغیرهای تحقیق -ارائه گردند.

در بخش چهارم تحقیق یافته های تحقیق ارائه و معرفی شدند تا در بخش پنجم مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند و با یافته های تحقیقات مشابه که توسط دیگران انجام شده است ، مورد ارزیابی قرار گیرند در بخش پنجم ضمن تحلیل یافته ها و بررسی فرضیه های تحقیق ،راهکارها و پیشنهاداتی نیز برخاسته از دل تحقیق ،ارائه شد تا بتوان راهکارهایی برای بهبود و ارتقای فرهنگ حیا و عفاف در دانشگاه های ساری ارائه نمود.

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
مقدمه تحقیق.....	ب
فهرست مطالب.....	ج
فهرست جداول تحقیق.....	و
فهرست نمودارهای تحقیق.....	ی
بخش اول تحقیق: کلیات.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۲
۱-۲- بیان مسئله.....	۲
۱-۳- اهداف و ضرورت تحقیق.....	۳
۱-۳-۱- اهداف تحقیق.....	۳
۱-۳-۱-۱- هدف اصلی تحقیق.....	۳
۱-۳-۱-۲- اهداف فرعی تحقیق.....	۳
۱-۳-۲- ضرورت تحقیق.....	۴
۱-۴- پیشینه تحقیق.....	۴
۱-۵- سوالات تحقیق.....	۴
۱-۵-۱- سوال اصلی تحقیق.....	۴
۱-۵-۲- سوالات فرعی تحقیق.....	۴
۱-۶- فرضیات تحقیق.....	۵
۱-۶-۱- فرضیه اصلی تحقیق.....	۵
۱-۶-۲- فرضیات فرعی تحقیق.....	۶

آنها شود و از گرایش آنان به سمت برنامه های سایر رسانه ها و به ویژه تلویزیون و برنامه هایی که دارای محتوای ضد دینی در این حوزه هستند، بکاهد.

۵- ارائه و شناساندن الگوهای دینی حیا و عفاف به دانشجویان و انتقال ارزشهای دینی مربوطه می تواند به ارتقای این فرهنگ و رعایت بیشتر حریم ها و ضوابط اسلامی حیا و عفاف در میان دانشجویان کمک کند. آشنایی با سبک زندگی معصومین علیهم السلام و بزرگان و عالمان دینی و دانشمندان اسلامی و معرفی و تشویق دانشجویانی که فرهنگ حیا و عفاف را رعایت می کنند، سبب گرایش دانشجویان دیگر به رعایت بیشتر این فرهنگ در دانشگاه ها می شود.

۶- گسترش و نهادینه کردن فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر در فضای دانشگاه ها نقش مهمی در ارتقای این فرهنگ در فضای دانشگاهی دارد به ویژه اگر غیر مستقیم و رفتاری باشد.

فهرست منابع

- قرآن کریم
 - نهج البلاغه
 - نهج الفصاحه
 - صحیفه سجادیه
- ۱- ابن بابویه، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، نشر جامعه مدرسین، چاپ دوم، قم، ۱۴۰۴ق
 - ۲- ابن خلدون، عبدالرحمن، مقدمه ابن خلدون، ترجمه محمد پروین گنابادی، چاپ هشتم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵
 - ۳- ابن شعبه، حسن بن علی، تحف العقول عن آل الرسول، محقق: مروتی، حمیده، نشر جامعه مدرسین، چاپ دوم، قم، ۱۴۰۴ق
 - ۴- استاد ملک فاطمه، حجاب و کشف حجاب در ایران، مؤسسه مطبوعاتی عطایی ۱۳۶۷
 - ۵- اسلام پور، عسکری، نقش عفاف و پاکدامنی در زندگی انسان، بی جا، بی تا
 - ۶- بهروزی، مریم، حجاب هاله‌ای از عفاف، تهران، کانون قرآن و عترت جامعه زینب(س)، ۱۳۸۷.
 - ۷- بی نا، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی، ۱۳۹۰
 - ۸- بی نا، وصیت نامه موضوعی امام خمینی(ره)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۷
 - ۹- بی نا، امر به معروف و نهی از منکر مرکز تحقیقات نمایندگی ولی فقیه در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۷۱
 - ۱۰- بی نا، دفتر مشاور رئیس سازمان در امور جوانان، آنچه زنان و دختران درباره‌ی حجاب باید بدانند، بی‌جا، سروش، ۱۳۸۳.
 - ۱۱- بی نا، مرکز فقهی ائمه اطهار، پرسمان حجاب‌شناسی، بی‌جا، انتشارات امیرالعلم، بی‌تا.
 - ۱۲- تمیمی امدی، عبدالواحد، شرح غررالحکم در الکلم، ج ۱، قم، دفتر تبلیغات، ۱۳۶۶
 - ۱۳- پاینده، ابوالقاسم، ن طبرسی، نهج الفصاحه، نشر دنیای دانش، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۲
 - ۱۴- پورسیه آقایی، مسعود، حجاب میوه شناخت، قم، انتشارات حضور، ۱۳۸۴.
 - ۱۵- جوادی آملی، عبدالله، زن در آیینه جلال و جمال، اسراء، قم، چ دوم، ۱۴۱۸
 - ۱۶- جوادی آملی، عبدالله، زن در آیینه جلال و جمال، اسراء، قم، چ دوم، ۱۴۱۸

- ۱۷- حسین زاده اصفهانی، اکرم، ارزشمندی حیا و عفاف جنسی در زندگی دختران و زنان، مجله ادبیات هنر، گنجینه، مرداد ۱۳۸۴، شماره ۵۳.
- ۱۸- حلم سرشت؛ پرورش و دل پیشه، اسماعیل، جمعیت و تنظیم خانواده، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۹
- ۱۹- خامنه ای، سید علی، صحیفه نور، رهنمودهای امام خمینی، جلد ۴، ۱۳۸۹
- ۲۰- خامنه ای، سید علی، صحیفه نور، رهنمودهای امام خمینی، جلد ۷، ۱۳۸۹
- ۲۱- خرگوشی نیشابوری، ابو سعید، شرف المصطفی، نشر دار البشائر الاسلامیه، چاپ اول، مکه، ۱۴۲۴ ق
- ۲۲- خرگوشی نیشابوری، ابو سعید، شرف النبی، مترجم جمال الدین محمود راوندی، تهران، نشر بابک، ۱۳۶۱
- ۲۳- خویی نژاد، غلامرضا، روشهای پژوهش در علوم تربیتی. تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۰
- ۲۴- دلاور، محمد، روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، تهران: نشر ویرایش، ۱۳۹۰
- ۲۵- راصد، سعید، پرورش خلاقیت و نوآوری از طریق ارزش یابی (۲)، رشد آموزش معرف اسلامی، ۱۳۹۰.
- ۲۶- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ترجمه حسین خداپرست، چاپ چهارم، قم: دفتر نشر نوید اسلام، ۱۳۸۷
- ۲۷- الراغب الاصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، دفتر نشر الکتاب، چ اول، ۱۴۰۴.
- ۲۸- زارعان، منیره، طالبیان، محمد، شهادت حضرت زینب (س)، گلبرگ، ۱۳۸۰.
- ۲۹- زاهدین لباف، مهیا، زنگهای خطر برای نسل آینده به صدا در آید، عزلت عفت؛ جولای مد گرای، فرهنگ پویا، ۱۳۸۹.
- ۳۰- سبحانی، جعفر، منشور جاوید، قم: نشر حوزه، بی تا.
- ۳۱- سادات موسوی، زهره، عفاف و حجاب در ادیان الهی، تهران، انتشارات بهره، ۱۳۹۱.
- ۳۲- ستوده، هدایت اله، آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات)، تهران: نشر آوای نور، ۱۳۸۵
- ۳۳- سهیلی، کیومرث و حسینیان، سید میثم، الگوی مصرف اسلامی محدودیتها و مفروضات، مطالعات اقتصاد اسلامی، شماره ۵، ۱۳۸۹
- ۳۴- سویزی، مهری، عفاف و حجاب در نگرش و نگارش تازه، پیوند، ۱۳۸۹.

- ۳۵- سیدی‌نیا، سیداکبر، مصرف و مصرف‌گرایی و جمعیت از منظر اسلام و جامعه‌شناسی اقتصادی، اقتصاد اسلامی، شماره ۳۴، ۱۳۸۸
- ۳۶- شریف طاهرپور، محمد، راهکارهای تقویت حجاب و عفاف در جامعه، مهندسی فرهنگی، ۱۳۸۹.
- ۳۷- شجاعی، محمد، در و صدف، قم، نشر محیی، تابستان ۸۴.
- ۳۸- شوشتری، نور الله بن شریف الدین؛ مرعشی، شهاب الدین، إحقاق الحق و إزهاق الباطل، نشر مکتب آیت الله مرعشی نجفی، چاپ اول، قم، ۱۴۰۹ق
- ۳۹- فرسار، احمد، جامعه‌شناسی: اصول، مبانی و نظریه پردازان، تهران، نشر واحدی، ۱۳۷۷
- ۴۰- فتاحی‌زاده، فتحیه، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، قم، موسسه بوستان کتاب، ۱۳۷۳.
- ۴۱- فخر رازی، محمدباقر، التفسیر الکبیر، مفاتیح الغیب، قم، بی تا.
- ۴۲- فضل الهی، سیف اله، پوشش اسلامی دانشجویان دختر دانشگاه‌ها، ریشه یابی علل کم توجهی، راهکارها، مجله معرفت، ۱۳۹۱.
- ۴۳- صدوق ابن بابویه، من لایحضره الفقیه، ترجمه علی‌اکبر غفاری، تهران: صدوق، ۱۳۶۷
- ۴۴- قضاعی، قاضی، شهاب الاخبار، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۱
- ۴۵- کاظمی، طاهره، عفت از دیدگاه قرآن و سنت، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، ۱۳۸۵.
- ۴۶- کرمی‌قهی، محمدتقی و زادسر، زینب، سنجش بررسی رابطه دین‌داری و سبک‌زندگی (مطالعه موردی زنان ۲۰ ساله و بیش‌تر ساکن شهر تهران)، زن در فرهنگ و هنر، شماره ۱، ۱۳۹۲
- ۴۷- کلینی، محمدبن یعقوب رازی، الکافی، تهران، دارالکتاب الاسلامی، ۱۳۶۵ه ش، ج ۲،
- ۴۸- کلینی، کافی، ج ۵، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۲.
- ۴۹- کمالی، علیرضا، بررسی مصداق اهل بیت در نهج البلاغه، مطالعات تفسیری، ۱۳۸۹.
- ۵۰- طباطبایی نسب، سید محمدرضا، حجاب؛ بهترین انتخاب، موسسه فرهنگی نورالائم، ۱۳۹۳.
- ۵۱- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، نشر شریف رضی، چاپ چهارم، قم، ۱۳۷۰
- ۵۲- طیبی، ناهید، با همکاری واحد پاسخ به سوالات جامعه الزهراء، عطر عفاف، قم، ۱۳۸۶.
- ۵۳- طهرانی، سید محمد حسین، رساله نکاحیه، انتشارات حکمت، تهران، بی تا
- ۵۴- عالم‌زاده نوری، محمد، سیمای آرمانی طلبه در نگاه مقام معظم رهبری مد ظله العالی، چاپ ششم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۱
- ۵۵- عالمی، محدث، وسایل الشیعه، ج ۲۰، قم، آل‌بیت، ۱۴۰۹.

- ۵۶- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ دوم، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۱
- ۵۷- ماهینه، انسیه، خسرو پناه، عبدالحسین، راهکارهای ترویج پوشش اسلامی در بین دختران دانشجو، مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ۱۳۸۸.
- ۵۸- ماهینی، انسیه، مفهوم شناسی حیا و عفاف آسیب‌ها و راهکارها، پژوهش نامه اخلاق، ۱۳۸۹.
- ۵۹- محسن گرگانی، احمد، درناب درصاف و حجاب، قم انتشارات علوم اسلامی، ۱۳۸۴.
- ۶۰- مجد الادباء خراسانی، اسماعیل، تسلیه العباد، نشر هجرت، چاپ اول، قم، ۱۳۴۷
- ۶۱- مجدی، علی‌اکبر، صدرنبوی، رامپور، بهروان، حسین و هوشمند، محمود، سبک زندگی جوانان ساکن شهر مشهد و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی والدین، علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره ۲، ۱۳۸۹
- ۶۲- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، مترجم محمد باقر محمودی، نشر دارالاحیاء التراث العربی، جلد ۹۳، تهران، ۱۳۷۴
- ۶۳- مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، نشر اسلامی، چاپ دوم، جلد ۵، تهران، ۱۳۶۳
- ۶۴- مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج ۱۰، تهران، اسلامی، ۱۳۶۳.
- ۶۵- مطهری، مرتضی، خاتمیت، انتشارات صدرا، تهران، ۱۳۷۰
- ۶۶- معین، محمد، فرهنگ معین، انتشارات آدنا، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۱، جلد اول
- ۶۷- مهریار، امیر هوشنگ، اسلام و تنظیم خانواده از منظر شیعه، وزارت علوم تحقیقات و فن آوری، ۱۳۹۱
- ۶۸- مطهری، مرتضی، نظام حقوق زن در اسلام، چاپ شصتم، تهران: صدرا، ۱۳۹۱
- ۶۹- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، چاپ اول، جلد اول، تهران: آدنا، ۱۳۸۱
- ۷۰- مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، تهران، صدرا، ۱۳۷۹.
- ۷۱- میرخانی، عزت السادات، گستره عفاف در زندگی انسان، فقه حقوق خانواده، ۱۳۸۰، ص ۸۶
- ۷۲- میرخندان، سید حمید، حجاب در فرهنگ اسلامی، مرکز امور زنان در خانواده، نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۸۷.
- ۷۳- میرعارض، زهره سادات، عفاف زن در متون مقدس، بینات، ۱۳۸۵.
- ۷۴- <http://www.tebyan.net>
- ۷۵- www.rasekhon.ir